

د طبیعي پېښو څخه وروسته سرپناه

5 گروپ (مجیب الرحمن، جاوید الله، نیکمل، سمیع الله، محمد، ریحان الله، نورالله، صدام حسین)

د شیخ زاید پوهنتون انجینري پوهنځی مهندیسی ځانگي محصلین

لنډیز:

سرپناه د هغه خلکو لپاره یوه مهمه پروسه ده چې د طبیعي پېښو څخه وروسته په مالي او ځاني ډول د زیانمیدو سره مخامخ کیږي چې باید د سرپناه جوړونکي او یا ډیزاین کونکي ورته توجه وکړي چې په زیاترو پرمختللو هیوادونو کې د دې په اړه څیړنې شوي دي چې هر یو ترې ځانگړي هدف لري او ضرور ده چې په افغانستان کې دا ډول څیړنې تر سره شي، چې نوموړي څیړنه د طبیعي پېښو (زلزله، ځمکې ښویدل، سیلاب، اور غورځیدل، واورې ښویدنه او نور...) څخه وروسته باید اول روغتیا بیا غذا او په اخر کې شلتر (سرپناه) توضیح کیږي چې زموږ موضوع په سرپناه باندې راڅرخي او په دې برخه کې په افغانستان کې ډیر کم کار شوی دی چې باید مسؤل اشخاص ورته توجه وکړي.

میتود:

د معلوماتو په راټولونه کې مور د لمری لاس (primary data) کې د مرکي میتود کې د ټیلیفون په واسطه معلومات راټول کړي دي چې د عمان ولایت یو شخص چې د سرپناه د نظارت انجینر څخه لاسته راوړي دي او په دوهم لاس (Secondary Data) کې د تیاري سروی او ریسرچ څخه چې په کاناډا هیواد کې Sherbrook پوهنتون د انجینري محصلینو Pierre-Olivier Babin, Roch Hurtubise, Carolyne Grimard لخوا تر سره شوی دی معلومات اخیستل شوي.

کلیدي کلیمې: طبیعي پېښې، زیانونه، غوښتنه، سرپناه، خوست.

پېژندگوي:

د هر څه وړاندې لومړی زیاتي خاطرناکي پېښو پېژنو.

زیاتي خطرناکي پېښو: ځمکې ښویدنه (Caralitic)، ریښنا (تغیرناکي)، ځو د نښتو په اثر پېده کیږي (Lightning)، ځمکې ولې ځمکې (Volcanoes)، شید بڼه یا توپان (Hurricanes)، سیلابونه (Floods)، تالنده یا بریښنا (Thunderstorm)، د دریاب پورته کیدونکي څپې (Tsunami)، تاویدونکی توپاني دور یا باد (Tornado)، اور غورځونکي غرونه (Volcanoes)، زلزه (Earthquakes) او داسې نور...

کله چې پورتنی ډول کومه پېښه رامنځته کیږي نو سرپناوي ور ته په نظر کې نیول کیږي.

سرپناه (Shelter): هغه اوسیدو ځای ته ویل کیږي چې د خلکو لپاره خوندي او سالم ژوند چاپیریال چمتو کوي او دخلکو ملکیت خونديتوب، امنیت، د کورنی یوالي ساتلو یا بیا رغولو کې مرسته کوي او یا په بل ډول شلتر هغه ودانۍ دي چې د طبیعي پېښو له امله د زیانمن شوو خلکو د لنډ یا اوږد مهاله اوسیدني لپاره جوړیږي.

د سرپناه (Shelter) ډولونه: سرپناه په عموم کې په درې ډول ده.

1. Emergency shelter (Tent): بیرنی سرپناه (خیمه).

2. Temporary Shelter: لنډمهاله سرپناه.

3. Permanent Shelter: دايمي سرپناه.

Emergency shelter (Tent) (بيړني سرپناه):

دا هغه سرپناه خونې دي چې په چټک ډول د هغه چا لپاره ترتیب کيږي چې په مکمل ډول تخریب شوي وي. یا په بل ډول د هغه ويجاړو شوو خلکو لپاره جوړيږي چې په هغه شپه د خوب لپاره خوندي ځای نه لري، دا د یو لنډ وخت لپاره جوړيږي تر څو چې ورته دايمي هستوګنځی جوړ شي.

Temporary Shelter (لنډمهاله سرپناه):

دا هغه سرپناوې دي چې په عین وخت کې د ويجاړو شوو خلکو لپاره لږ تر لږه د ښه ژوند برابرولو لپاره جوړيږي، یا هغه سرپناه څخه عبارت دی چې ويجاړ شوي خلک ور څخه تر یو یا دوه کاله ګټه اخیستلی شي او وروسته یې ويجاړاوي.

نوټ: دا سرپناه یو معیاري ډیزاین ته اړتیا لري.

Transitional Shelter (انتقالي سرپناه):

هغه سرپناه دي چې د یوځای څخه بل ځای ته د انتقالیدو وړ وي.

- ❖ One Room transitional shelter durable solution with corridor brief
- ❖ (Area 5.5m x3.5m =19.25 Sq.)(Corridor area 2x3.5m =7 Sq.)
- ❖ Two Rooms transitional shelter durable solution with corridor brief
- ❖ (Area 3m x4mx2room =24 Sq.m) (corridor area 2x3.5m =7 Sq.m)

- دا چې دا درې څیزونه یو له بل سره تړلي دي: نفوس زیاتوالی، د خلکو او تکنالوژي پرمختګ او وضعیت سره تړلي ستونزې مطلب دا چې کله کومه پېښه تر سره کيږي نو دا ستونزې د کمولو لپاره روغتیا یې خدمات، خواړه او تکنالوژي مواد(سرپناه) ورته په نظر کې ونیول شي تر څو مو د نفوس چې د دوی زیاته برخه په دې پېښو کې قرباني کيږي ساتلي وي. په نړۍ کې د سرپناه یو له مهمو موضوعاتو څخه ده چې په نړۍ کې زیاته توجه ورته شوی ده نو مونږ هڅه وکړه چې د افغانستان کې هم په دې موضوع باندې ریسرچ ترسره کړو دا چې په ځینو سیمو کې پورتنی پېښې په بار بار تر سره کيږي دا توصیه کيږي تر څو خلک د مړینو او اغیزمنتوب نه ساتل شوی او د لارې پر سر د اوسیدو پر ځای په یو خوندي او مسوون ځای کې خپل ژوند ته دوام ورکړي او خپل ټولنیز ژوند ته یې زیان نه وي رسیدلی نو ورته سرپناه توضیح کيږي او باید د سرپناه د توضیح وصول هم په ساخه کې عملي شي تر څو د خلکو ترمنځ د جنګ او ستونزو لامل نشي ځکه په ځینو سیمو کې د احوالو شاهد یو او بله یوه ستونزه چې د سرپناه وو په توضیح کې باید په نظر کې ونیول شي هغه دا چې افغانستان یو له مسلمانو هیوادونو له جملې څخه ده نو ستر او خجاب (محرمیت) له یو مهمو برخو څخه شمیرل کيږي چې باید په نظر کې ونیول شي.
- بل کاناډا یې عالم (سمرډ په 2005) کال کې ویلي چې په یه لویه سرپناه کې د اوسیدو اوسط ډول 355 ورځې وي، په یو خالت کې 20 کاله، 60 بستریزه سرپناه د هغه خلکو لپاره کارول کيږي چې د استوګنې موده یې 3 میاشتې وي او 30 بستریزه سرپناه د یو کال څخه زیات دوام کوي. نو

ویلی شو چې سرپناه د هغه چا لپاره جوړیږي چې د اوسیدو لپاره ځای ونه لري چې تر ټولو غوره د اوسیدونکو لپاره دایمي سرپناه وي دي او تر ټولو کم یې بیړنی سرپناه دي چې په نظر کې نیول کیږي.

همدا ډول د نړۍ ځینې هیوادونه لکه پاریس په 2006 م کال کې د اقتصادي بحرانونو له وجې خلکو دا غوره گڼلې ده چې په سرپناه وو کې ژوند وکړي او ورځ تر بلې ضرورت په زیاتیدو دی او زیات شمیر خلک یې کوره کیږي.

د مطالعي ځای:

موږ چې کومه څیړنه تر سره کړي ده دا د خوست ولایت دی چې د افغانستان په جنوب ختیځ کې موقعیت لري دا چې د طبیعي پیښې په نوموړي ساخه کې په مختلفو وختونو کې تر سره کیږي چې د هغې لپاره سرپناه باید په نظر کې ونیول شي دا یوه ستونزه ده چې باید د هر شخص دې برخې ته توجه وکړي یو خو به خلک خوشال او ژغورل شوی وي او بل مو به یو الهی مسؤولیت اجرا کړی وي نو ضرور ده چې کله په نوموړي ساخه یا په نورو ساختو کې کومه پیښه واقع کیږي او خلک یې کوره کیږي نو ضرور ده چې د هغوي لپاره سرپناه په نظر کې ونیول شي.

اهداف:

دا چې کله په افغانستان کې په خاص ډول خوست کې پیښې تر سره شي نو باید د نورې نړۍ په شان ورته سرپناه وي توضیح شي نو په نړۍ کې سرپناوې د لاندې اهدافو لپاره کاروي چې په دې لیست کې افغانستان هم شامل دی همدا ډول سرپناه وي د مختلفو موخو لپاره کارېږي چې ډیری سرپناه وي د غوښتونکو په غوښتنه جوړیږي چې دا غوره دي کورنۍ او فامیل ته په لیدو جوړیږي چې د 5 نوري فامیل لپاره دوه کوچني یو کمود او کوچنی دهلیز په نظر کې نیول کیږي.

د دي لپاره چې په خوست کې دا ستونزه حل شوي وي او د خلکو روغتیايي حالت، امن، سوکاله ژوند، او د نورو هدفونو لپاره ورته شلتر (سرپناه) ځایونه په نظر کې ونیول شي.ظ

کله چې یوه ساخه د طبیعي پیښو سره مخ کیږي او خلک یې کوره کیږي نو د سرپناه نه گټه اخیستل کیږي تر څو د قربانیانو د نور ضروري شیانو نه په امن وي او په سوکالی خپل ژوند ته دوام ورکړي.

په نړۍ کې سرپناه ځایونو نه د روغتیايي خدمتونو مرکز په شان گټه اخیستل کیږي سرپناه او بیړنی خوني هغه ساخې ته انتقالوي چې روغتیايي ځای لپاره جدي ضرورت وي لکه Covid-19 او نورو امراضو لپاره د سرپناه نه گټې واخیستل شوي ځکه خلک ډیر وو روغتونو کې نه ځایدل.

په پاریس کې د نفوس زیاتوالي په وجه هم ورته سرپناه په نظر کې نیول کیږي.

همدا ډول ځینې سرپناوې د کور دننه د روزنیزو مرکزونو، روزنیزو ورکشاپونو او همدا ډول د نورو ضروریاتو په خاطر هم سرپناه وي جوړیږي...

تخلیل:

سپارښتنې:

دا چې د طبيعي پيښو د لمنځه وړلو يا زيان کمولو لپاره بايد هڅه وشي چې لاندې سپارښتنې او تدابير په نظر کې ونیول شي:

1. د پيښې څخه مخکې تدابير او سپارښتنې.
2. د پيښې پر وخت تدابير او سپارښتنې.
3. د پيښې څخه وروسته تدابير او سپارښتنې.

1. د پيښې څخه مخکې تدابير او سپارښتنې:

دا تدابير د پيښې په تکرار پورې اړه لري چې په ورځ، مياشت او په کال کې يو ځل واقع کيږي يا نه.

1. د منابعو نه ښه گټه اخيستل، د کارمندانو شمير ټاکل، مواد او خدماتو چمتو کول.
2. د خبرتيا سيستم برابرول.
3. ځينې ډير زيانمونکي ساخې تقويه کول.
4. منابعو ذخيره کول.
5. منابع خوندي کول.
6. د ساينسي او عملي زده کړو لکه تمرينونو له لارې د خلکو عملي او علمي پوهاوی لوړول.
7. دولتي او غير دولتي خلک په دندو گمارل.
8. مخکيني تفصيلاتي پلان جوړول، خدماتو وړاندې کول او وړاندوينه کول.
9. د خلکو د تاسيساتو څخه د وتلو پلانونه برابرول.
10. د خطر لپاره د ځانگړو اشخاصو يا ډلو روزل لکه اطفائي خدمات.
11. طرز العملونو او معيارونو برابرول.
12. قوانين او وصول عملي کول.
13. د تلفاتو اټکل، احتمالي زيانونو اندازه او د اړتيا وړ بوديجي تحصيل يا ځانگړي کول.
14. د خطرونو په کمولو کې تر ډيره کوشش وشي.

2. د پيښې پر وخت تدابير او سپارښتنې:

د پيښې د واقع کيدو موده کيدای شي د څو ثانيو نه تر څو ورځو پورې وي نو له همدې امله ورته لاندې تدابير بايد ونیول شي.

1. ويستل.
2. د ژوبلو او بي وزلو خلکو ژورنه.
3. د ټپيانو لپاره لمرنی طبي مرستي.
4. د جسدونو موندل او دفن کول.
5. د لنډ مهاله استوگنځي برابرول.
6. اکمالات لکه خوراک، درملو او جامو اړتيا.

3. د پيښې څخه وروسته تدابير او سپارښتنې:

1. ژغورني ته دوام ورکول.
2. پاتې خلکو پيژندل او په خاص ډول د ماشومانو تغذيه.
3. د خبرتيا سيستم بيا راغول.

4. د چاپیریال او روغتیايي تدابیرو څارنه او کنترول (د پاكو اوبو برابرول، سرپناه، صحي خواړه، لمړنیو عتیایي خدمتونه، د چاپیریال کنترول او داسې نورو خدمتونو وړاندي کول...)
5. راپور چک کول، د زیانونو او تلفاتو ارزونه او دا معلومات د مسؤلو اشخاصو ته واندې کول.
6. سمدستي د اړینو منابعو او تجهیزاتو چمتو کول.
7. د قربانیانو ذهني حالت ډاډمن کول تر څو بیړنی مرستي ومني.
8. د بي کوره خلکو لپاره د سرپناه برابرول.
9. په کافي اندازه د درملو او جراثیمو ضد مایعاتو رسول او وشل.
10. د روغتیايي وضعیت چټکه ارزونه .
11. فلم برداري او د پېښې څیړنه کول.

پایله او مباحثه:

دا څیړنه په خوست ولایت کې تر سره شوي ده چې د استاد د غوښتنې مطابق د سرپناه گانو تر عنوان لاندې ده د څیړنې پایلي بنایي چې زموږ په ولایت کې د سرپناه اړوند موضوع ته خاصه یا ځانگړې توجه نکیري که وگورو د طبیعي پېښو په واسطه د مختلفو ساخو کې د مختلفې طبیعي پېښو لکه: زلزله چې په سپیره کې تر سره شوي وه چې وروسته یې په تفصیل سره څیړو، همدا ډول سیلابونه چې دې ولایت په گوټ گوټ کې خلکو ته ځاني او مالي زیانونه رسوي مؤسسات او دولت ورته خاصه توجه نده کړي، او مختلفو خلکو پکې خپل کورونه لمنځه تللي او یا ځي.

د پېښو څخه وروسته دا ادرینه ده چې د خلکو لپاره لنډمهاله سرپناه چمتو شي لنډمهاله سرپناه وو کې د 2-10 ورځو پوري پاتي کیدلی شي. دا چې کله پېښه واقع کیږي لمړی د تپیانو درملنه، کورنی راتلول او بیا ورته سرپناه توضع کیږي چې د **سرپناه وو لپاره لاندې ورسول** په نظر کې نیول کیږي:

1. سرپناه باید د مچيو، چټلو ځایونو، کتافاتو او ډنډونو نه لیري وي.
2. د ځمکې مناسب میلان چې اوبه یې باید وزی په نظر کې نیول کیږي.
3. د نامناسبو اقلیمي شرایطو نه خوندي وي.
4. صنعتي ودانیو، سوداگریزو مرکزونو او هغه ساخو نه لیري په نظر کې ونیول شي چې شور، بوی، ترفیقي رش او کاکرتیاوو نه برخمنې وي.
5. د هر شخص لپاره باید کافي ځای باید ولري چې په سرپناه وو کې د یو نفر لپاره 3-4 متره مربع نیول کیږي.
6. سرپناه باید د څښلو اوبو سره نږدې باید جوړ شي.
7. سرپناه باید د سړک دواړه خواوي ته ځای پر ځای شي چې د سړک عرض لږ تر لږه 10 متره او دسرپناه وو پیکونه لږ تر لږه 2 متره باید پریښودل شي.
8. د سرپنا په مینځ کې د هر نفر ته لږ تر لږه 3 متره مربع ساخه په نظر کې نیول کیږي.
9. د سرپناه تر منځ لږ تر لږه باید 8 متره فاصله وي.
10. کوچنی سرپناه ځایونه د لویو په نسبت غوره دي تر څو کم خلک پکې پر ځای شي.
11. دې لپاره چې ساړه خلک متضرره نه کړي نو د تودوخي لپاره باید سیستم په نظر کې ونیول شي.
12. د روښنایي لپاره باید تدابیر ونیول شي.

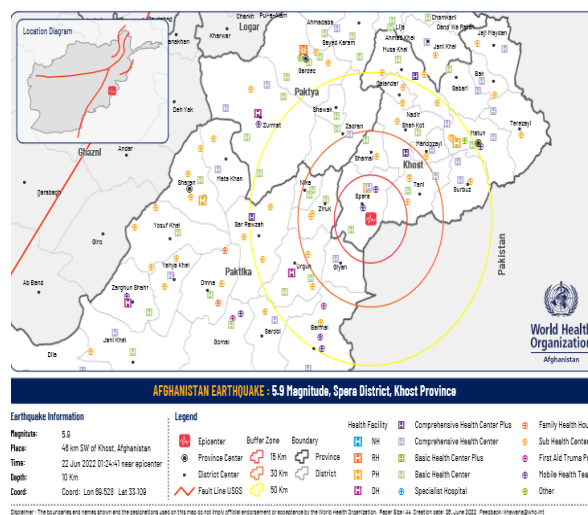
13. په 100 متر فاصله بايد د سرک دواړه خواوو ته 200 ليتره تانکی په نظر کې ونيول شي.
14. تشنابونه او کمډونه د سرپناه وو څخه بايد په مناسبه فاصله نصب شي.
15. د تشنابونو او کمډونو ته بايد مناسب لوری په نظر کې ونيول شي.
16. میخلو ځایونه ورته برابر شي.
17. د سرپناه وو یا خیمو شاه وخوا بايد وکیندل شي تر څو سرپناه او اوسيونکو ته زیان ونه رسوي.
18. په عموم کې سرپناه ځایونه په دوه برخو باندي ویشل کيږي چې یو استوګنیزه ساخه ده او بل د اجتماعي خدماتو(روغتونونه، مسجدونه، مکتبونه، تفریحي ځایونه او نور...) ساخه ده
19. د ساري ناروغی لپاره بايد جدا جدا سرپناه وي جوړي شي.
20. د مختلفو نورو اسانتیاوو برابرول چې په د سرپناه لپاره ضرور دي بايد په نظر کې ونيول شي...

د خلکو عامه پوهاوی ضرور ده تر څو د معزورو او د قربانیانو لاس نوی شوي وي او خدایي مسولیت مو اجرا کړی وي

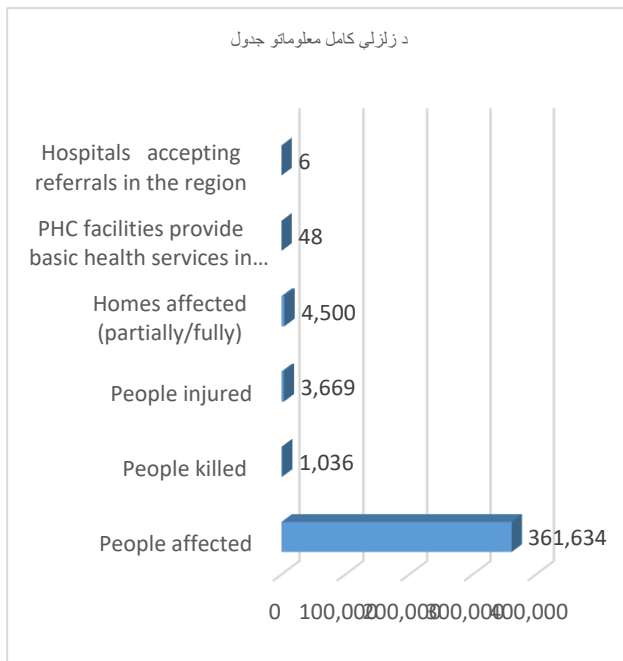
په خوست او پکتیکا په 22/جون/2022 د 5.9 درجې زلرلي چې د خوست او پکتیکا په ځینو ولسوالیو(خوست کې سپیره، شمل، تنيو، مندوزي او ندرشاه کوټ ته او په پکتیکا کې گیان، زیروک، برم، نیکه، اورگون او سروبي پوري) شدید زیانونه رسولي چې ټول 361634 تنه زامن شوي، 1036 تنه وژل شوي، 3669 تنه ټپیان او 4500 کورونه په مکمل ډول له منځه تللي دي Map 1 شکل کې د زلزلې په واسطه زانمنې شوي ساخې لیدلی شی، Table 1 جدول کې د روغتیايي مرکزونو لخوا د تلفاتو شمیر بنایي، Table 2 جدول کې د هغه سیمې چې د مختلفو مؤسساتو لخوا ورته خدمات وړاندي شوي دي.س

Province	Health Facility	Total OPD Cases	Total IPD Cases	# of Orthopedic Cases (out of IPD)	# of other Surgical Cases (out of IPD)	Total Treated and Discharged (earthquake)	Total Deaths (by earthquake)	Total Referred Cases
Paktika	Paktika (Sharan) PH	83	45	16	29	123	0	15
	Urgun DH	104	30	21	9	124	0	31
	Kairkot DH	0	0	0	0	0	0	0
	Giyani CHC	2237	0	0	0	1992	245	216
	Barmal CHC	1103	0	0	0	953	150	11
Khost	Khost PH (refer in)	13	5	4	1	15	0	0
Ghazni	Ghazni PH (refer in)	2	3	2	1	5	0	0
	Gardez RH (refer in)	24	20	13	7	44	0	3
Total		3,566	103	56	47	3,256	395	276
Overall Hospital Cases		3,669						

Table 1: Number of casualties by healthcare facilities between 22 and 27 June 2022

Map 1: The earthquake affected area and health facilities

Province	District	Type of HF's	HC Partner
Paktika	Giyān	3 Mobile Health Team (MHT)	WHO/HMLO
		3 First Aid Trauma Post (FATPs)	IMC (Giyān, Dila and Yahya Khel)
		Giyān CHC	UNICEF thru. OHPM
		2 MHTs	IOM
		Health camp	WHO/UNICEF/OPHM/MSF/AIM and ARCS
	Barmal	Barmal CHC	UNICEF thru. OHPM
		Basic Healthcare Center (BHC)	EMERGENCY NGO
		2 MHTs	WHO/HMLO
		Health camp	WHO/UNICEF/OPHM/MSF/AIM and ARCS
	Ziruk	Ziruk BHC	UNICEF thru. OHPM
Nika	Nika BHC	UNICEF thru. OHPM	
Khost	Spera	Spera CHC, and 2 MHTs	UNICEF thru. HN-TPO
	Qala kalay	Qala kalay BHC	UNICEF thru. HN-TPO

Table 2: PHC facilities provide trauma care operated by HC partners

مأخذونه:

1. Britannica Encyclopaedia: www.britannica.com
2. Disaster Response – Principles Of Preparation And Coordination Chapter 1 – The Problem <http://216.202.128.19/dr/flash.htm>
3. Disaster Response – Principles Of Preparation And Coordination
4. Chapter 4 – Disaster Are Different <http://216.202.128.19/dr/flash.htm>
5. NCR: NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL. Shelter Technical Session. Shelter and Settlement Department.
6. Frequent Utilizers of Services in Allegheny County: Emergency Shelter Facilities. FREQUENT UTILIZERS OF SERVICES IN ALLEGHENY COUNTY. Emergency Shelter Facilities.
7. Retrieved from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Transitional_shelter&oldid=1174484516
8. Global Shelter Cluster. Coordinating Humanitarian Shelter. SHELTER PROJECTS. ShelterCluster.org. 9th edition
9. Afghanistan - Earthquake – Situation Report No. 7 (As of 28 June 2022). For more information, please visit: • <https://www.facebook.com/WHOafghanistan> <https://twitter.com/WHOafghanistan>
10. CAMP MANAGEMENT TOOLKIT. William Swing, Director General IOM, Jan Egeland, Secretary General NRC, António Guterres, UN High Commissioner for Refugees.S
11. اقدامات بهداشتی در شرایط اضطراری (Health Action in Emergencies). تهیه و تنظیم

مهندس حسین فرخ زاده.S

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**